

AVALIKKUSE TEAVITAMINE VEEMAJANDUSKAVADE KOOSTAMISEST

**Euroopa Liidu juhendi ja Pärnu alamvesikonna
käsiraamatu põhjal**

**Maret Merisaar
Eesti Veeühing**

EL juhendmaterjali koostamisest

- **Mai 2001** – valmis EL Veeraamdirektiivi (2000/60/EC) ühtne ellurakendamise strateegia
- **Oktoober 2001** loodi avalikkuse kaasamise juhendi töögrupp (Holland, Hispaania, EL Komisjon)
- **21/22 November 2002, Kopenhaagenis** kiitsid EL liikmesriikide veemajandusjuhid juhendi heaks
- **2003** – juhendi katsetamine ja täiustamine
- **Veebruar 2004** – Juhendi lõppversiooni esitlus
- **Sihtrühmad:** veemajandusega tegelevad riigi- ja omavalitsusametnikud, avalikkus ning huvigrupid

Mida juhendist võib leida?

- Veemajanduskava (VMK) koostamise etapid/astmed
- Avalikkuse kaasamise (AK) vormid eri etappides
- Avalikkuse ja huvirühmade rollid Veeraamdirektiivi (VRD) ellurakendamisel
- AK – abivahend keskkonnaeesmärkide püstitamisel
- AK – abivahend meetmekava koostamisel
- Nõuded aruandlusele AK tulemustest
- Millistest tulemustest on vaja aru anda 2004 aastaks?
- **Mida juhendist ei leia? Kaasamisstrateegia universaalset mudelit, sest seda ei ole olemas.**

Mis on EL Veeraamdirektiivi peaesmärk ?

EL Veeraamdirektiiv on raamseadus kõigi vete (pinnavesi, vooluvesi, rannikuvesi, põhjavesi) kaitsmiseks, eesmärgiga:

- Takistada veekogude seisundi edasist halvenemist;
- Edendada säästvat veekasutust;
- Kaitsta veekeskonda läbi spetsiifilise meetmekava;
- Kindlustada põhjavee saastamise piiramine; ja
- Aidata kaasa põuast ning üleujutustest tulenevate tagajärgede leevendamisele.

...ja mis on siis VRD põhieesmärk?

Üleüldiselt seab raamdirektiiv eesmärgiks saavutada kõigi veekogude hea kvaliteet aastaks 2015.

Art 14: Avalik teave ja konsultatsioonid

1. **Liikmesriigid** julgustavad kõikide huvirühmade aktiivse kaasamise Veeraamdirektiivi elluviimisel ja avalikustavad kommenteerimiseks igas vesikonnas:
 - (a) VMK koostamise ajakava ja tööplaani vähemalt kolm aastat enne majanduskava kehtestamist;
 - (b) vahepealse ülevaate olulisematest veemajandusprobleemidest vähemalt kaks aastat enne veemajanduskava kehtestamist;
 - (c) Veemajanduskava peaaegu lõpliku versiooni vähemalt aasta enne selle kehtestamist.
- **Teabenõude korral võimaldatakse huvitatud isikul tutvuda VMK koostamise taustadokumentide ja teabega.**
2. Aktiivse osaluse tagamiseks annavad liikmesriigid kõigi eelnimetatud dokumentide kirjalikuks kommenteerimiseks vähemalt kuus kuud aega.

Avalikkuse erinevad rollid

- **KAASTEADJA:** Üldsuse osalemine VMK koostamisel seisneb ära kuulamises, mida on juba otsustatud või ära tehtud.
- **KAASAMÕTLEJA:** VMK koostajad ning ametiisikud konsulteerivad üldsuse ja huvigruppide esindajatega, lootes nende kogemustest ning ideedest midagi uut õppida.
- **KAASATÖÖTAJA** nii planeerimisel kui ellurakendamisel: Huvigruppide esindajad kutsutakse töörühmadesse, et nad annaksid hinnanguid probleemidele või oma nägemusi võimalike lahenduste kohta.
- **KAASOTSUSTAJA:** Olukordade ja arengukavade ühine analüüsimine, kus haldusorganid jagavad huvigruppide esindajatega ka vastutust.
- **INITSIATIIVI HAARAJA:** Ettevõtlikud isikud loovad meetmete kavandamiseks uusi kontakte võimalike (välis)rahastajatega või tehnilise teabe allikatega. Haldusorganid võivad seda toetada, lisanõuandeid jagada ja eeltingimusi seada.

VMK koostamisest huvitatud rühmituste määramine

- **Professionaalid** – avaliku ja erasektori organisatsioonid, ameti ning kutseorganisatsioonid ja elukutselised valitsusvälised organisatsioonid (sotsiaal-, majandus-, või keskkonna-alal), kohalikud omavalitsused, valitsusasutuste kohalikud esindused, seaduslikud agentuurid, looduskaitsealad, äri-, tööstuse või kindlustuse ühingud, ja akadeemilised asutused.
- **Kohalikud rühmitused** – organiseerunud kuid erialaste teadmisteta inimeste grupid, mis tavalised jagunevad järgmistelt:
 - **Kohalikud kogukonnad** – näiteks korteriühistud, suvilakooperatiivid, valla volikogud.
 - **Huvigrupid** – näiteks talupidajad, kalurid, golfklubid, jahimehed.
 - **Ühtekuuluvusgrupid** - (*vanuse, soo, usutunnistuse, erakondliku kuuluvuse jm poolest*) näiteks naisorganisatsioonid, koolide omavalitsused, kirikukogudused.
- **Üksikkodanikud, talupidajad või ettevõtted**, kes esindavad ainult oma huvisid. Näiteks suurmaaomanikud või kohalikud üksikmajapidajad.

Juhendmaterjal kaasamisest VMK planeerimise eri etappidel

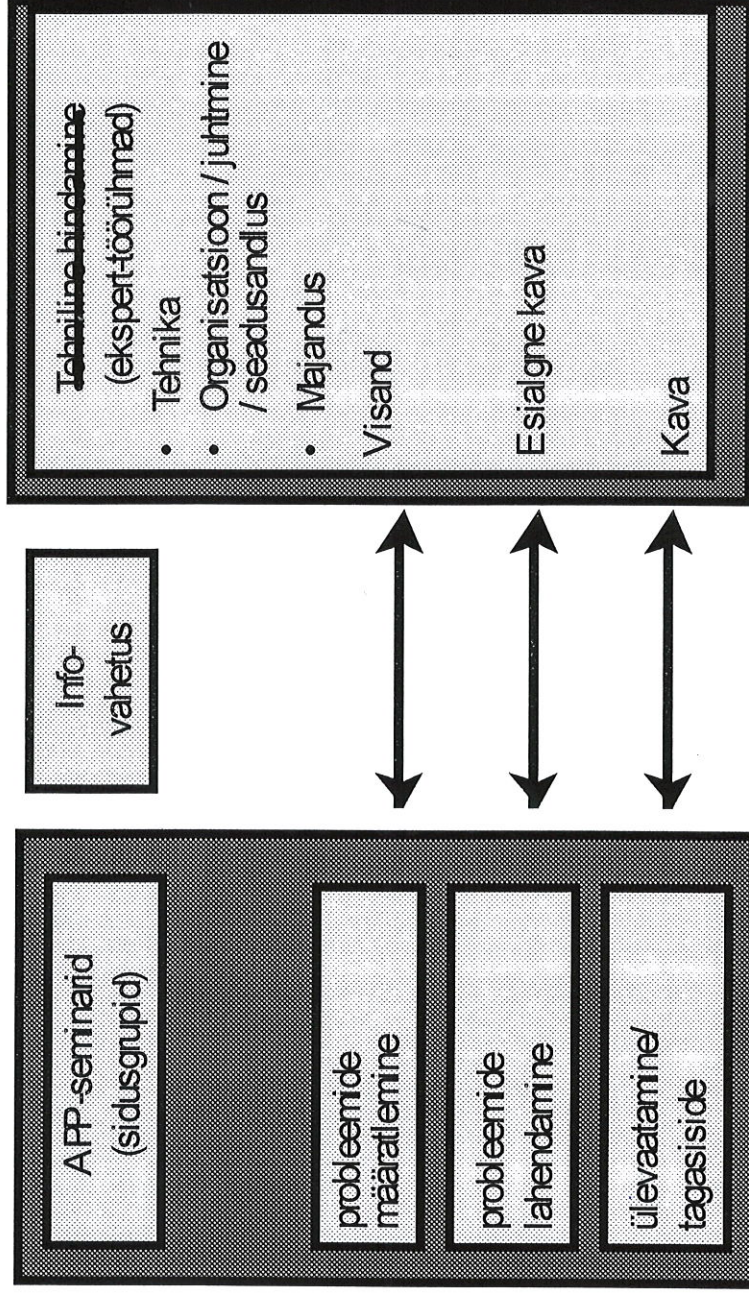
- Juhendmaterjali lõppversioon on saadaval internetis:
- www.forum.europa.eu.int/Public/irc/env
- Home->Main->WFD->library-> "57. Guidance documents"
- Aktiivne kaasamine kõigis etappides: lk 31-42
- Konsultatsioonid/ koosolekud lk 42-48
 - veeprobleemide identifitseerimisel lk. 46
 - Meetmekava koostamisel lk 47
- Teabe kättesaadavus lk 49-51
- AK tulemuste hindamine aruandluses lk. 52-53

Veemajanduskava koostamise etapid/astmed

EL VEERAAMDIREKTIIVI JÄRGI

Aste 1 2003	(alam)vesikonna piirid, EL Veeraamdirektiivi nõuete viimine liikmesriigi veeseadusandlusesse.
Aste 2 2004	Vesikonna iseloomustus, veekasutuse maandusanalüüs, keskkonna- (veekvaliteedi) eesmärgid, veekaitsepiirkonnad, inimtegevuse mõju hinnangud
Aste 3 2006	Meetmekavade planeerimine, veemajanduskava struktuur, seireprogrammide algus
Aste 3 2006	VMK koostamise AJAKAVA JA TÖÖPLAANI avalikustamine, 6 kuud kommenteerimiseks
Aste 4 2007	OLULISTE VEEMAJANDUSPROBLEEMIDE avalikustamine, 6 kuud kommenteerimiseks
Aste 5 2008	VEEMAJANDUSKAVA mustandversiooni avalikustamine, 6 kuud kommenteerimiseks
Aste 6 2009	VMK lõppversiooni ja meetmetekava avalikustamine
Aste 7 2012	Meetmetekava elluviimine
Aste 8 2015	Hinnang ja talendused igä 6 aasta järel

Avatud planeerimise protsess

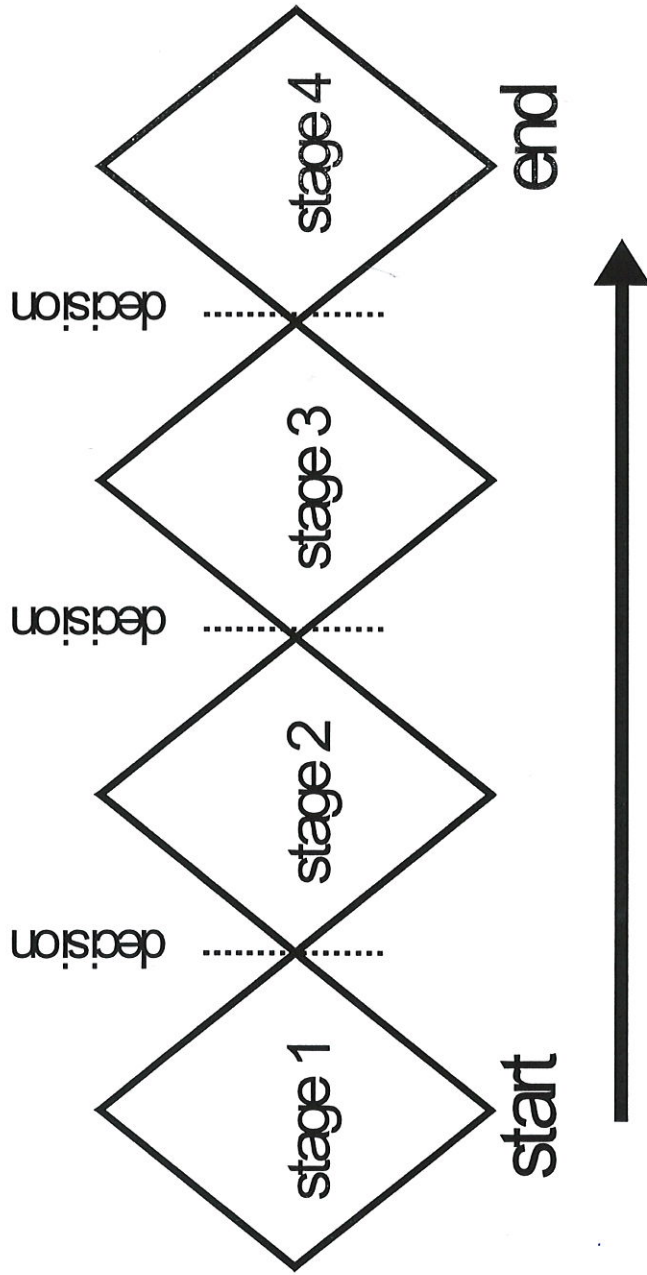
Juurdepääs teabele ja dokumentidele

- **Organiseerumata rahvamassile:** Internet, broshüürid, TV
- **Organiseerunud huvigruppidele:** Kohad juhtkomiteedes ja töögruppides
- **Vormid** sõltuvad eesmärkidest: teadmiste jagamine või muudatuste esile kutsumine/toetamine
- **Piiravad tegurid: aeg, eelarve**
- Vesikonnas olgu üks või mitu teabekeskust
- Teabenõudele võiks vastata hiljemalt 2 nädala jooksul.
- Avaliku keskkonnateabe hulka kuuluvad ka andmed veekeskonda halvendavate tegevuste ning muude mõjurite kohta ja planeeritavate meetmete mõju veekogudele.

Kaasamiskoosoleku koodeks:

- **Kaasamiskoosolekute ajakava olgu paigas nii vara, kui võimalik;**
- Millest räägitakse, millise aja jooksul ja mis eesmärgil;
- Koosoleku dokumendid olgu võimalikult lihtsas keeles ja sisaldagu 2 lk pikkust kokkuvõtet;
- Teavitage koosolekute ka interneti vahendusel ning viidake olulistele kodulehekülgedele;
- **Kommenteerimiseks andke aega kuni 6 kuud;**
- Kommentaaride analüüsis näidake, miks neid saab või ei saa arvestada.
- Määrake kaasamiskoosolekul osalejate hulgast koordinaator, kes hindab protsessi ja hiljem jagab/levitab saadud kogemusi.

Kaasamisstrateegia koostamise astmed

Kaasamisstrateegia koostamine

- **1. ALGUS:** Seminar, kus arutatakse kaasamiskoosolekute eesmäärke, kaasamise eeltingimusi, andmete kättesaadavust, teavitamise strateegiat -> 1. OTSUS
- **2. UURINGUD:** Huvigruppide määratlemine, nende teadmiste ja arusaamade hinnang (veemaj. probleemide kohta), kohalike võtmeisikute intervjueerimine, teavitamise aja sobivus, vastukajadega tegelemise reeglid, olemasolevad ning rahaliselt kättesaadavad teabekanalid, tagasiside mehhanismid.-> 2. OTSUS
- **3. KAASAMISKAVA KOOSTAMINE:** Analüüs ja ülesehitus -> 3. OTSUS
- **4. RAKENDAMINE:** Huvigruppide teavitamine

Kaasamiskoosolekud 3. astmes: VMK koostamise ajakava avalikustamisele

- **ÜLESANNE:** Avalikkust tuleb VMK koostamise käigust teavitada hiljemalt 2006. aasta lõpuks.
- **KUIDAS:** Teavituskoosolekute kava sõltub majanduskava geograafilisest ulatusest. Eri allikates avaldatud teave sama vesikonna kohta peaks olema ühesuguse sõnastusega (eriti rahvusvaheliste vesikondade puhul): VMK koostamise ajakava, pädevad ametiisikud, mida tehakse, kelle poolt ja millal.
- Huvigrupid, kellega konsulteeritakse ei pea elama antud vesikonna territooriumil.
- Soovitav on kasutada elektroonilisi teavituskanaleid nii palju kui võimalik.

Kaasamiskoosolekud 4. astmes: Veemajandusprobleemide avalikustamisel

- **ÜLESANNE:** Olulised veemajandusprobleemid peavad üldsusele kommenteerimiseks olema avalikustatud hiljemalt 2007. aasta oktoobriks. Probleemid tulenevad tavaliselt: 1) veekvaliteedi andmebaasi analüüsist; 2) Veekvaliteedi ja keskkonna-eesmärkide teemalistest aruteludest; 3) vajalike veekaitsemeetmete aruteludest, 4) huvirühmade teadmistest, arusaamadest ning kogemustest.
- **KUIDAS:** Näited juhendmaterjalis:
- **A: Rahvusvahelise vesikonna tasandil.** ICPDR – Doonau jõekaitse rahvusvaheline komitee; HELCOM, Peipsi järv?
- **B. Vesikonna tasand:** Rootsis - Örebro linna veemajanduskava, Viljandi?

Kaasamiskoosolekud 5. astmes: VMK mustandversiooni esitlusel

- **ÜLESANNE:** kui mitte varem, siis hiljemalt 2008. aasta oktoobriks tuleb avalikustada laiahaardeline VMK dokument koos kaardimaterjaliga – Väljapanekuna maakonnakeskustes.
- **KUIDAS: Näide Nemunase vesikonnast:** Loodi kohalikud nõuanderühmad, avalikel teavituskoosolekutel pöörati põhitähelepanu märgalade tähtsusele ning rahvusvaheliselt olulistele bioloogilise mimekesisuse piirkondade kaitsele.
- **Töövormid:** Hvigruppide esindajate ümarlauakohtumised
- **Töövahendid:** Meedia, teadetetahvlid, infovoldikud, avalikud koosolekud, väljapanekud
- **Ajakulu:** Kuus kuud ja lisaks aeg, mis kulus kommentaaride läbitöötamisele.
- *Rahvusvaheliste vesikonnakomiteede põhimureks on pikalevenivad arutelud rahvusvahelise majanduskava struktuuri ümber.*

AK tulemused VMK aruannetes

- **EL Veeraamdirektiivi Lisa VII sisaldab nõuet, et VMK lõpparuandluses oleks kirjas:**
- **Avalikkuse kaasamise (AK) eesmärgid**
- **AK vormid planeerimise eri astmetel**
- **AK –st tulenenud muutused VMK lõppversioonis**
- **Ettepanekute keeldumise põhjused**
- **AK protsessi hinnang ja kogemused tulevikuks.**

Probleemide määratlemine

Tabel 1. Tüüpiline probleemide määratlemise seminari programm

09:30 – 10:00	Registreerimine
10:00 – 10:10	Tervitus planeeriva organi poolt / programm&logistika
10:10 – 10:20	Veemajanduse planeerimise vajalikkus ja kohustus
10:20 – 10:40	Käesolev veemajanduskava projekt
10:40 – 11:00	Sidusgruppide osalemine, Avatud Planeerimise Protsess
11:00 – 11:30	Paus
11:30 – 13:00	Töörühmade I sessioon
13:00 – 14:00	Lõuna
14:00 – 15:00	Töörühmade II sessioon
15:00 – 15:15	Paus
15:15 – 16:00	Tulemuste esitlemine pleenumil (esialgsed lahendused)
16:00 – 16:30	Arutelu
16:30	Lõpetamine

Tugevuste ja nõrkuste analüüsimine jätkub töörühmades (tabel 2). Järgnevat kesksel küsimust võib kasutada pidepunktina: *mida mina (oma positsioonilt) näen ... vesikonna veemajanduses tugevate/nõrkade külgedena, ohtude ja võimalustena?*

Probleemide määratlemise rühmatöö

Tabel 2. Probleemide määratlemise seminari raamistik rühmatöö aruteluks

11.30 – 11.40	Osalejate tutvustamine
11.40 – 12.00	Tugevate külgede ja võimaluste nimekirja koostamine
12.00 – 12.30	Nõrkade külgede nimekirja koostamine
12.30 – 12.45	Nõrkade külgede grupeerimine, reastamine, teemade kaupa jaotamine
12.45 – 13.00	Põhjuste ja seoste analüüs
(13:00 – 14:00	Lõuna)
14.00 – 15.00	Esialgsete lahenduste kavandamine
15.00 –	Plenaarettekanded ja arutelu

Probleemide lahendamine

Tabel 3. Probleemide lahendamise seminari raamistik rühmatöö aruteluks

11.30 – 11.40	Osalejate tutvustamine
11.40 – 12.10	Võimalike lahenduste nimekirja koostamine (loominguline ajurünnak)
12.10 – 12.30	Tõhususe ja praktilise väärtuse hindamine
12.30 – 12.45	Ümberorganiseerimine
12.45 – 13.00	Projektidest nimekirja ette valmistamine
13:00 – 14:00	Lõuna
14.00 – 15.00	Spetsiifiliste projektide välja töötamine
15.00 –	Plenaarettekanded ja arutelu

VMK koostamise ajagraafik

Tabel 4. Tüüpiline ajagraafik ja tähtajad veemajanduskava koostamisel

TEGEVUS	KESTVUS (TÜÜPILINE)	TULEMUS	SIDUSGRUPPIDE MÕJUTUS	VERSTAPOST
Kavandamine	1 kuu	Projekti organisatsioon	Avalikkusele info & suhtlemine	Protsessikava
Arendamine	3 kuud	Probleemi määratlus, ambitsioon	<i>Eesmärgi seminar</i>	Visand
Koostamine	7 kuud	Analüüs ja lahendused	<i>Lahenduste seminar</i>	
Ettepanekud	3 kuud	Alternatiivsed strateegiad	<i>Ülevaate seminar</i>	Esialgne kava
Otsustamine	6 kuud	Heakskiit, kohustus	Ametlikud arutelud	Lõplik veemajanduskava
Elluviimine	1 – 6 aastat	Ellu viidud meetmed	Avalikkusele info & suhtlemine; koostöö	
Seire	6 aastat (kogu tsükkel)	Kava mõjud		Alustav dokument järgmisele planeerimistükkile

Hinnanguline eelarve

Pärnu alamvesikonna veemajanduskava puhul oleks summad (tabel 7) hinnanguliselt järgmised:

Tabel 7. Hinnanguline eelarve

EELARVE	EEK	Euro
Koordinaatori töötasu (märts-detsember 2003) ¹	125 000	7 989
Rahvakoosolekud ja avalik arutelu (kokku 5)	50 000	3 196
Infomaterjal (CD-d, brošüürid, voldikud jne)	200 000	12 782
Kuulutused ²	7 200	460
Eksperdi tasu kutsumisel rahvakoosolekutele (15 päeva)	40 000	2 556
Kokku	422 200	26 983

¹ Keskkonnaministeeriumi poolt määratud koordinaator.

² 12 kuulutust; 6 rahvakoosolekute, 6 avaliku arutelu kohta (2 üleriiklikus ja 4 maakorralikes lehtedes).

Avalikustamise tegevuskava

Avalikustamise tegevuskava

Tegevused	Februar	Mars	April	Mai	Juuni	Juuli	August
nädal	6 7 8 9	10 11 12	13 14 15	16 17 18 19	20 21 22 23 24	25 26 27 28 29 30	31 32 33 34 35
Avalikust väljapanekust teatamine			x				
Info levitamine							
Rahvakoosolekud				x	x		
Ettepanekud/vastuväited							
Vastamine ettepanekutele/vv-le							
Avalik arutelu							

Tegevused	August	September	Oktoober	November	Detsember
nädal	32 33 34 35	36 37 38	39 40 41 42 43 44	45 46 47 48 49 50 51	52
Avalikust väljapanekust teatamine					
Info levitamine					
Rahvakoosolekud		x			
Ettepanekud/vastuväited					
Vastamine ettepanekutele/vv-le					
Avalik arutelu					x

 = Ettevalmistusperiood

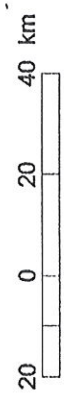
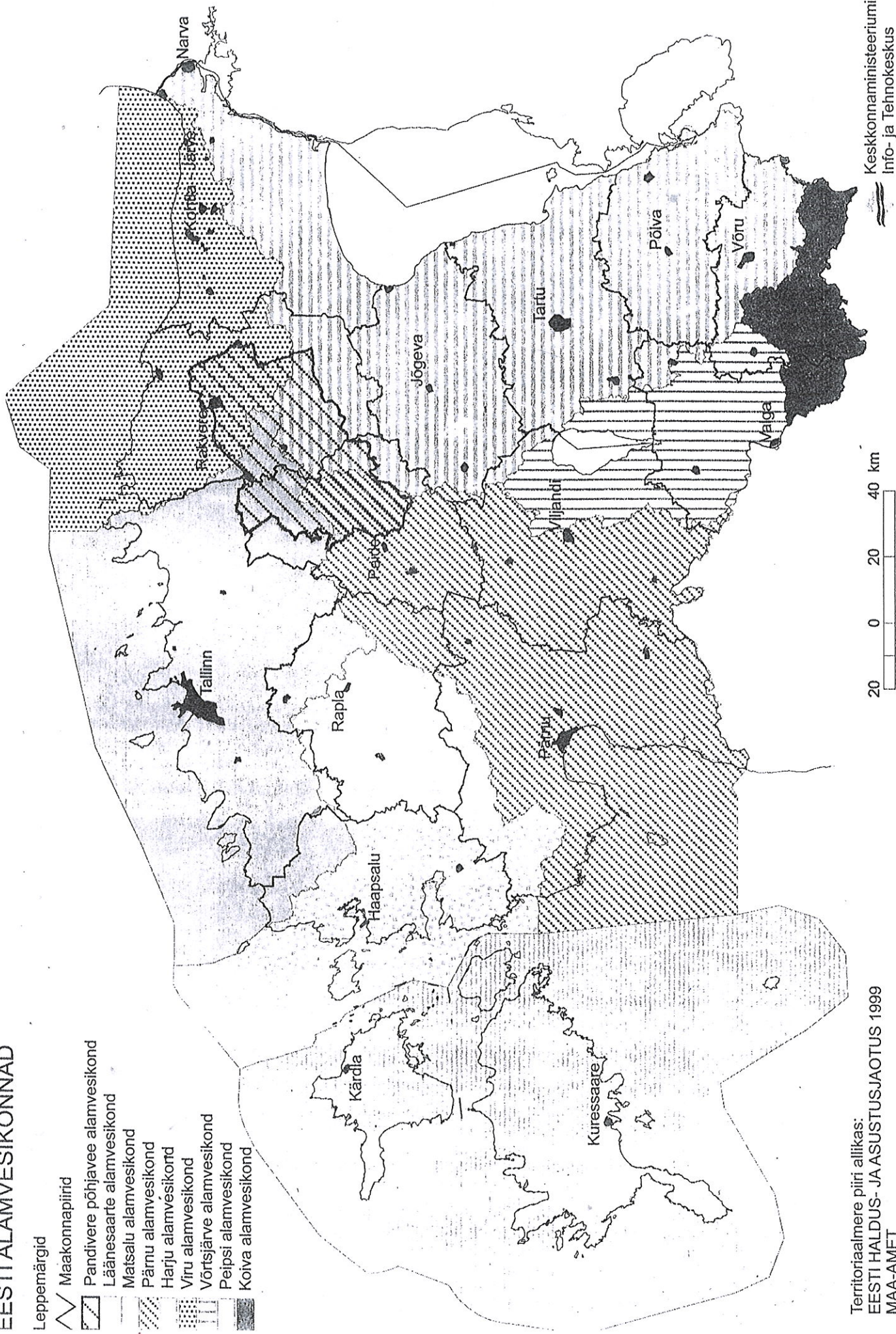
Kaasamisstrateegia eduka rakendamise eeldused

- Sihtrühmade määratlemine ja analüüs;
- Eesmärgi, tegevuste, võimaluste ja vastutajate määramine;
- Kaasamise ajakava paikapane;
- Protseduurireeglitest kinnipidamine;
- Huvigruppide esinduslikkus ning suutlikkus;
- Üksikute kodanike ning ettevõtete nägemine huvigruppide taga;
- Näidisjuhtumid ning head praktilised eeskujud.

EESTI ALAMVESIKONNAD

Leppemärgid

- Maakonnapiirid
- Pandivere põhjavee alamvesikond
- Läänesaarte alamvesikond
- Matsalu alamvesikond
- Pärnu alamvesikond
- Harju alamvesikond
- Viru alamvesikond
- Võrtsjärve alamvesikond
- Peipsi alamvesikond
- Koiva alamvesikond

Territoriaalmerere piiri allikas:
EESTI HALDUS- JA ASUSTUSJAOTUS 1999
MAA-AMET

Keskonnaministeeriumi
Info- ja Tehnokeskus